

Hoe ontstaat nou een damprobleem?

Leen de Rooij geeft een kijkje in zijn werkplaats

Tom Kieboom

In mijn e-mail aan Leen de Rooij had ik tevens een aantal vragen gesteld en kreeg met zijn toezegging een bijdrage te leveren al gelijk een kort antwoord op mijn vragen: *“Tegenwoordig ga ik steeds vaker uit van een slagsysteem dan vanuit een motief. Zo’n slagsysteem komt veelal tot mij in de randuren van de nacht (’s avonds voor het inslapen, ’s morgens voor het echte wakker worden). Ik ga ook niet meer achter het bord zitten ‘om iets te maken’, maar wacht tot ik (zonder dambord) een idee krijg. Vaak sta ik enkele weken droog, behalve in de vakantie. Dan pak ik dagelijks het dambord erbij en komen de ideeën eerder omdat ik minder met andere dingen (studie) bezig ben. Ik werk nooit zo lang achter elkaar: als ik na een kwartier geen bevredigend idee heb, dan kap ik ermee. Aan het noteren van tussenstanden, daar doe ik niet aan.”*

Het is mij een grote eer om hieronder ons erelid én leermeester Leen de Rooij verder aan het woord te laten. Wij zullen hem voortaan maar als een groot Timoneda-kenner dienen te bestempelen!

Leen de Rooij beziet in 2014 nog een keer zijn compositie (zie diagram 3) in zijn thuiswerkplaats. Zijn boekje uit 1999, uitgegeven namens de KvD, zal Leen niet meer nodig hebben gehad.

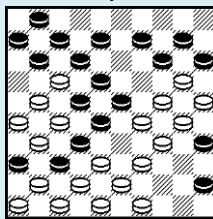
60 jaar in de damproblemen

Op 2 juli 2015 mag ik het heuglijke feit herdenken, dat 60 jaar tevoren mijn eerste problemen werden geplaatst. Een paar jaar geleden stuurde Ton Sijbrands mij een fotokopie van de betreffende rubriek toe (Trouw, 2 juli 1955). “Op het glibberige pad der problematiek” had redacteur Henk Smit erboven gezet en menigeen onder ons zal zich in die uitspraak herkennen. Ooit heeft Roel Bergsma gezegd dat iemand twee jaar helemaal gek van het damspel moest zijn en dat hij daarna voor zijn leven voor het spel gewonnen was. Mijn ‘gekke’ duurde aanzienlijk langer. De damproblematiek was voor mij een uitweg uit de soms verstikkende godsdienstige sfeer in het ouderlijk huis in Urk. Toen ik Jan Siebelinks boek “Knielend op een bed violen” las, was er veel dat ik herkende. Alleen was het bij ons niet mijn vader, maar mijn moeder die de religieuze toon zette. In de klas op de H.B.S. tekende ik met een potlood een dambord en met een gummetje erbij zat ik onder de les te componeren. ‘s Avonds in bed lag ik met een zaklantaarn en een zakdambordje onder de dekens problemen te maken. Huiswerk maakte ik bijna nooit, want ik besteedde mijn tijd aan de damproblematiek. Dat ik toch nog, met slechts een keer doubleren, de middelbare school heb afgemaakt, is enerzijds te danken aan een goed geheugen en anderzijds aan het feit dat ik voor proefwerken nog wel enige tijd vrij maakte. Toen ik met Jan Scheijen in aanraking kwam, merkte ik dat er ook andere mensen waren die eenzelfde bezetenheid toonden. Jan moest dat combineren met een baan en een huwelijk, maar die combinatie bleek niet altijd even geslaagd.

70 jaar: start universitaire studie

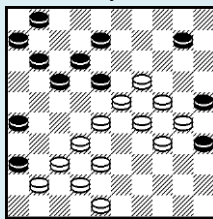
Twee jaar geleden, toen ik 70 jaar werd, ben ik begonnen aan een universitaire studie. Volgens intimi doe ik dat met hetzelfde fanatisme (zelf spreek ik liever van toewijding) waarmee ik me eerder aan het damspel wijdde. Het spreekt vanzelf dat ik minder tijd beschikbaar heb voor de problematiek. Toen Tom Kieboom me eind vorig jaar benaderde met de vraag of ik iets zou willen schrijven over de manier waarop ik problemen samenstel, hield ik aanvankelijk de boot af. Ik zat toen juist voor een tentamen en had al mijn energie daarvoor nodig. Maar Tom is een doorzetter. Onlangs benaderde hij me opnieuw en nu waren zijn vragen meer gespecificeerd. Hij bracht uit de Showroom van onze website de 19x20 van het eerste diagram ter sprake. “Hoe is dat probleem tot stand gekomen?” luidde zijn vraag. “Werk je van achter naar voren of vanuit een leuke slagcombinatie?”

1. L. de Rooij

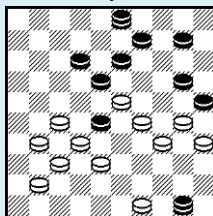
Dit probleem is geplaatst in Damvreugde van december 1962. Oplossing: 19, 40, 20, 39, 32, 19, 461, 17, 41, 27, 17, 33, 5, 19, 2+ Timoneda. Deze stand heeft al op verschillende podia gestaan. Zelf vond ik het indertijd niet eens zo heel bijzonder. Als ik het echt goed had gevonden, dan was het probleem niet in Damvreugde, maar in De Problemist geplaatst. De schoonheid zit in het massale. Over de eerste zet, waarmee het probleem kon worden afgerond, was ik wel heel tevreden. Verder is het opvallend dat de onderscheiden zetten net niet verwisselbaar zijn. En om op Tom's vraag in te gaan: inderdaad; ik werkte van achter naar voren. Indertijd deed ik dat altijd. Bij iemand die een zekere vaardigheid heeft opgebouwd, leidt dat vrijwel altijd tot resultaat. Het nadeel is, dat gemakzucht op de loer ligt en dat er weinig uitschieters te noteren zijn.

2. L. de Rooij

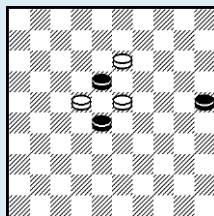

Het tweede probleem beviel me indertijd beter (De Problemist augustus 1974): 31, 22, 31, 20, 37, 204, 5, 2+ Timoneda. Ik kan me de geboorte niet meer voor de geest halen, maar vermoedelijk ben ik begonnen met de zet 20 en de daarop volgende meerslagen. Na enig ploeteren ben ik op het idee gekomen om de tussenliggende slag 48x37 toe te voegen en de zwarte dam gedurende een zet in de wachtstand te zetten. Het lag toen voor de hand om er een Timoneda van te maken. De stand ziet er prachtig uit en de meerslagen bezorgden me veel voldoening. Het lukt zelden om iets zo perfect op het bord te krijgen.

3. L. de Rooij

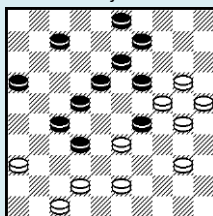
3a. z.a.z.

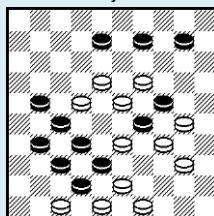
Mijn grootste vreugde beleefde ik aan de stand van het derde diagram. Veel lezers zullen het dambord terzijde schuiven, want ... er staan twee dammen op het bord. Ze doen zichzelf (en ook mij) daarmee veel te kort. De Problemist, november 1963: 44, 22!, 17, 13 (dia 3a), 2+. Nee, het was niet mijn bedoeling om er een Timoneda-bewerking te maken. Ik zette het 'vierkantje van Van der Meer' op het bord: 18.28/ 22.23. Dat kan alleen bewerkt worden via een Turkse slag, waarbij 22 of 23 een dam moet zijn. Ik zette er een witte schijf op 13 bij en kwam tot de conclusie, dat ook in dat geval een van de witte stukken een dam moest zijn. Toen ontdekte ik, dat er een zwarte schijf op 25 bijgeplaatst kon worden, en dat wit dan met een schijf vanaf 35 kon zijn gekomen. Met een beetje geluk komt dan de slag dam 3x30 op het bord. De rest is dan een kwestie van geduldig uitproberen. Als ik ooit twijfel aan mijn capaciteiten als problemist, dan roep ik deze stand voor de geest en besef ik dat mijn leven als problemist niet tevergeefs is geweest. Ik besluit dit artikel met een drietal recente ongepubliceerde en zelfs niet verzonden standen.

3 nieuwe composities

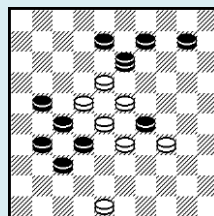
4. L. de Rooij

5. L. de Rooij

5a. z.a.z.

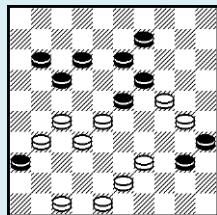

De vraag of problemen een partijachtige aanvangsstand moeten hebben, of dat de problematiek los staat van het partijspel, wordt ook in De Problemist regelmatig aan de orde gesteld. Met de diagrammen 4 en 5 maak ik deze vraag actueel.

Het vierde diagram laat een fraaie stand zien. Zwart had de gevaren aan zijn lange vleugel kunnen bezweren met de afruil (9-14). Omdat hij ook nog rekening moet houden met een omsingeling door 47-41 besluit hij om (23-29) te spelen. Wit wordt tot actie gedwongen en dan wordt de positie van de schijven 42 en 47 verzwakt. Een combinatie met 20-14 lijkt er niet in te zitten. Na de volgende zet van wit (43-39 of 42-38) kan altijd nog (9-14) gespeeld worden. Logisch? Als er bij een kunstwerk veel uitgelegd moet worden, dan word ik altijd wantrouwig... Wit wint door 37, 17, 31, 41, 15, 1 (24 gedwongen) 11, 20 (19). Nu staat de stand op het bord waarvan de anekdote wordt verteld dat wit en zwart tegelijk opgaven. Wit zag geen weerlegging tegen de damafname, na bijvoorbeeld 29 (24, 14, 14) en zwart zag dat wit kon winnen door 14, 13. Een mooi probleem, maar is het super? Gemaakt op 27 september 2013.

Het vijfde probleem toont het tegenovergestelde. De laatste zetten waren 39-33 (20-24) maar wit had in plaats daarvan kunnen winnen door 17, 7, 24, 5. Auteursoplossing: 28, 40, 38, 33! (dia 5a: maakt niet uit hoe zwart slaat, TK) 12, 5, 26 (36, 41) 37, 42, 37, 42+. Ik ben hier niet begonnen met het motief, maar met de problematische zet 12. De slagkeus met 33 was ook spoedig gevonden. Daarna moest ik een fatsoenlijke naslag zien te vinden en een bijpassend motief. De stand werd aller-beroerdst, maar dat wil niet zeggen dat ik dit probleem inferieur vind aan nummer 4. Gemaakt op 9 februari 2014.

6. L. de Rooij

Op het laatste diagram (6) bent u getuige van een staaltje problemistengeluk. Ik had de stand al een paar keer op het bord gehad, maar hem verworpen wegens de vermeende b.o. door 25. Toen alle andere pogingen faalden, zette ik de stand nogmaals op en tot mijn grote geluk zag ik dat 25 slechts een schijnoplossing is: 45A (40, 3, 22, 49) of A 8, 45 (22, 49). De oplossing luidt: 272, 33, 29, 43, 23, 3, 38, 38+. Gecomponeerd op 19 maart 2014. Ook hier ben ik begonnen met het slagsysteem. Ik wilde de zet 29-23 spelen, die dan gevolgd zou worden door slagen van de zwarte dam naar 20 of 15 en door een zwarte schijf met 35x24. Aanvankelijk liet ik de slag van 23 naar 3 onderlangs lopen over vier stukken, maar toen dat niet lukte, probeerde ik het bovenlangs.

Hoeveel van dergelijke pogingen zouden er niet regelmatig falen? Deze keer had ik heel veel geluk. Maar Henk Smit had gelijk: het pad van de damproblematiek is glibberig.

Naschrift Tom Kieboom

Als, nog steeds, (her)beginnend damproblemist heb ik prompt Leen's boekwerkje "In de werkplaats van de problemist" aangeschaft (56 pagina's, te verkrijgen bij Henk Stoop, www.damboeken.nl voor slechts € 6)! Voor mij, althans, zeer lezenswaardig en leerzaam, zeker in combinatie met zijn bovenstaande damles.

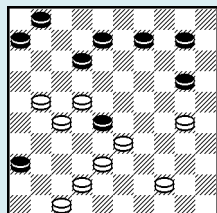
Dat Leen op de H.B.S. stiekem onder de les damproblemen zat te maken vind ik wel frappant: zo ben ik ook begonnen, maar heb dat als tiener slechts een paar jaar volgehouden i.p.v. die zestig van Leen de Rooij! Aan de andere kant had ik i.t.t. Leen het jeugd-geluk van een vrijdenkende Rooms-Katholieke vader en moeder: weliswaar elke zondag naar de ochtendmis, maar daarna was het lekker vrij genieten van de film in de bioscoop en het voetbal in de Kuip! Ach, zoals mijn vader-zaliger zou hebben gezegd: "Verschil moet er wezen!"

Tenslotte ben ik stik jaloers op Leen's nachtelijke (dromerige) inspiraties voor nieuwe (slag)ideeën, die zonder schijven en dambord blijkbaar bij hem opkomen. 't Kost mij bijna altijd een aantal dagen met een wijntje en sigaret erbij, inclusief een dambord en talloze aantekeningen van tussenstanden, om weer eens een fatsoenlijk probleem te maken.

Hoewel: als een soort dank voor Leen's bijdrage realiseerde ik me nog maar één keer in mijn leven een Canalejas, eh Guerra, eh Timoneda probleem gemaakt te hebben.

Binnen een uur (mijn tijd-record tot nu toe) had ik een simpel gevalletje op 't bord getoverd, dat tot mijn verrassing noch in de TurboDam base als bij Arne van Mourik en Leen bekend was!

Komt wellicht omdat de oplossing een oneconomische 3x1 slag bevat. Zie de linker dia met mijn

'beginners-Timonedaatje', opgedragen aan leermeester Leen de Rooij. Oplossing: 1. 21-17 12x43 2. 44-39 43x25 3. 47-41 36x29 4. 22x2+. Weten we ook gelijk hoe dit damprobleem ontstaan is!